

SİVİL TOPLUMUN OLUŞMASINDA TEMEL OLAN – YURTTAŞLIK VE VATANSEVER EĞİTİMİN ETNİK PEDAGOJİK YÖNÜ¹

Doç. Dr. Ayim YERİMBETOVA,
Kazakistan Türki Akademisi,
E-posta: ayim_e@mail.ru

Sivil eğitim, her zaman bir devletin dayanıklılık temeli olarak sayılırdı ve gelecek devlet asıl “vatandaşın”, “beyefendinin”, “mükemmel insanın” yetiştirme sorunu açısından değerlendiriliyordu. Vatandaşın idealleri halk şarkılarında yayınlanırdı, atasözlerde, efsanelerde, hikayelerde teşvik ediliyordu, ilmi araştırmalarda yorumlanırdı. Asıl kişinin en iyi niteliklerini yücelterek, halk böylece vatandaşın görüntüsünü yaratıyordu, adalet, hukuk ve eşitliğe sahip olan bir devletin görüntüsünü yaratıyordu, böyle bir devlette insan ve devlet, tüm halk menfaatleri bir oluyordu. Sivil terbiye ideallerine her zaman sahip bulunuyordu ve bu sadece tarihsel koşullukları ve yurttaşlık eğitimin niteliğini ve alakasını göstermektedir.

Küreselleşme ve hümanistleşmeden dolayı, ve ayrıca sivil fonksiyonların artmasından dolayı, sivil terbiye bir memleketin terbiye ve eğitim sisteminde ilk sıradaki yer almaktadır.

Vatandaşlık, entegratif bir kalite sayılır ve vatandaş olan kişiye ait bir kaç kalite sırasını içermektedir: sivil sorumluluk, öz menfaatlerini ve toplumsal menfaatlerini birleştireme ve fethedebilme yeteneklerine sahip çıkmaya, kendi seçimini bilerek ve bağımsızca yapmaya, hümanizm, etnik hoşgörü, vatanseverlik, enternasyonalizm v.s.

Genç kuşağın sivil yurttaşlık pratiğinin iyileştirmesi, bir insanın ruhsal tipinin oluşmasını etkileyen tüm sosyal faktörlerin incelenbilmesini öngörmektedir. Bunların içinde en önemli olanları – halk pedagojisinde yurttaşlık eğitiminin temelini oluşturan ulusal eğitim gelenekleri ve görenekleridir.

«Yurttaşlık» kelimesinin manası çok geniştir:

- 1) apolitik antitezi, sisyasi toplumun içine aktif ve bilinçli katılımı;
- 2) vatandaş, siyasi topluluğunun tam üyesi olmanın psikolojik duygusu;
- 3) vatandaş olarak hareket edebilme yeteneği ve hazırlığı;
- 4) politik toplumun özgür ve tam üyeliğin üst erdemi;
- 5) siyasi toplumun menfaatlerine ve daha sık olarak devletin mefaatlerine yatkınlık, bu menfaatler için kurban olmaya hazırlık duygusu.

«Yurttaşlık» kelimesinin bu ve diğer akrabalık anlamları bir birlerini destekler ve tamamlar, dolayısıyla bu kelime daha geniş bir anlamda tanımlar, ve “siyasi aktivite”, “siyasi aktiflik”, “siyasi katılım” kelimeleriyle iç bağ ve akrabalık tespit eder.

Eğer vaatanseverlik anavatanına, tarihsel geçmiş ve geleceğine bireyin davranışını ifade ederse, o zaman yurttaşlık bir kişinin bu veya şu halka yatkınlığına, ve siyasi aktivitesine bağlıdır.

Sivil oluşumun maksadı – bireyin tam toplumsallaşmasında yardımdan, devlette o anda yapılmakta olan sosyal açıdan yeni oluşmalarda aktif pozisyonun şekillendirilmesinden oluşur.

Sivil eğitim – çağın dönemde insanın davranış stratejisinde ve ruhsal kişiliğinin oluşmasında vurgulayan entegratif ve genelini kapsayan bir bilim sistemidir. Bundan dolayı, sivil eğitim bir ders olarak, eğitim dalında işgalin disiplinlerarası formu ve okul hayatının bir organizasyon şekli olarak değerlendirilir ve eğitim seyrine katılan tüm katılımcıların demokrasi davranışını oluşturur.

Böylece, sivil eğitim bir bütün anlamında tanımlanır, bunun asıl kökü siyasi, hukuk ve ahlaki eğitimidir, ve bu eğitim öğrenim kurslar, okul dışı çalışmalarda, okulların hayat düzeni ve yasal çevresinin demokrasi yapısından, öğrenim disiplinleri araçların iletişimsel ve sosyal aktivitesi aracılığıyla gerçekleşir. Bu tür eğitim öğrencilerde sivil kıymet sisteminin oluşmasına yol vermelidir, onların kritik düşüncelerini ve bakım çevresini geliştirmelidir, eşit değişik fikirlerin öğrenciler tarafından kabullenmesini öngörmelidir, kültürel ve ulusal çoğulculuk ile kendi felsefesinin birleştirilmesini yapabilmelerini, türlü faaliyette kişilik manasını ayırabilmelerini, kendi gururunu savunabilmelerini ve kendi hareket ile dediklerinden sorumluluk üstlenmelerini öngörmelidir.

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur

Demokrasi devlette yaşayan vatandaşın eğitimi (terbiyesi) – sivil eğitim asıl amacıdır. Böyle bir vatandaşın bazı bilgilere sahip olması gerekir (insan hakları, devlet hakkında, seçim hakkında v.s.), yetenekli (kritik düşünebilme, siyasi durumu değerlendirme, başka kişilerle işbirliği kurma v.s.), kıymetlere sahip (başkasının haklarına saygılı davranma, eşitlik, ortak bir karara varılması v.s.), toplumun siyasi hayatına katılma isteği olmalıdır.

Sivil eğitimin neticeleri olarak – öğrencilerin aşağıdaki davranışları kabul edilir, bunların içinde:

- İnisiyatif, sorumluluk gelişiminde hukuka saygı, kişisel özgürlükleri kullanma becerisi;
- İktidar ve toplumsal yayın araçları tarafından etkilere karşı dayanabilme ve kritiksiz düşünme, yargı bağımsızlığı, kendi bakışlarının rasyonel gerekçesi;
- Zihin, duygu ve bireylerin deneyimlerine dayalı demokrasi ve sivil kıymetler sistemine yatkınlık;
- Ahlâk normları ve yaşam kıymetleri farklı görüşlerle çatıştığında, evrensel insanlık prensiplerine göre hareket edebilme.

Sivil eğitimin en önemli neticesi – onun insanlara karşı saygıyı hissetme, farklı görüşlere dayanıklı davranma, ve kamusal tartışmanın kurallarını öğretmedir. Böylece, bir toplumda uygar bir diyalog teşvik eder, ve her vatandaşa tartışmalara katılmasına ve toplum için önemli kararların alınmasına mümkünlik verir.

Sivil eğitimin çok etkin bir terbiye potansiyeli vardır, ve bu potansiyel bilgi bileşenleri daha üstündür. Aslında, işin yapısallığının değişik modelleri üzerinden gerçekleştirilebilir.

Yurtseverlik ve vatandaşlık ahlâki duyguların ve davranışların tutarlı bir kümesi içerir: anavatanına sevgi, siyasi yapısına ilişkin bağlılık; kendi halkının tarihsel ırk ve adetlerine saygılı ve bakımlı davranış; ana yurduna bağlılık ve sevgi; anavatanın ahlâk ve gururunun sağlamlaştırılmasına yönelik hareket etme, onu savunmaya her an hazır ve bilinçli olmaya; askeri yiğitlik, cesaret ve özveri; ırksal ve ulusal nefrete intolerans; başka memleketlerin ve halkların kültür adetlerine saygılı davranmaya, onlarla işbirliği istekleri.

Eğitim konsepti hakkında belgede ve “Eğitim hakkında Kanunda”, eğitim terbiyesi tam ve aynı anlamda anlaşılmaktadır [1,2]. Bu belgenin maksatlarından biri yurttaşlık, vatanseverlik, istihbarat, insan haklarına ve hürriyetine, devlet sembollerine ve milli adetlerine saygı eğitimleridir. Belgede Kazakistan Cumhuriyeti hudutlarında eğitime yönelik üstünlük yönleri belirtilmiştir, bunların içinde:

Medeni ve yurtsever, hukuk ve çok kültürlü terbiye

Ruhani ve manevi terbiye;

Aile terbiyesi,

Kendini tanıma oluşumu ve kendini geliştirme için ihtiyaç

Sosyal anlamlı ve bireysel nitelikleri, kişilik özellikleri oluşumu

İletişimsel kültürünün oluşturulması

Ekolojik terbiye

Estetik terbiye

Beden eğitimi ve sağlıklı ve sağlık koruyucu ortamın oluşumu

İş ve ekonomik eğitimi

Profesyonel ve sanat eğitimi

Entelektüel kültürün gelişimi

Medeni ve yurtsever, hukuk ve çok kültürlü eğitim

Tüm bunlar sivil pozisyonun ve yurtseverlik düşüncelerinin oluşmasını, hukuk ve siyasi kültürü, gelişmiş milli öz-düzenini, milletlerarası ilişkiler kültürünü, sosyal ve dini eşitliğini oluşturur, ve insanlık, sevgi ve Kazak halkının dil, tarih ve gelenekleri için saygıya dayanır, en iyi geleneklerin korunması ve geliştirilmesine, araştırılmasına, kabullenmesine ve Kazakistan'daki diğer kültürlerin öğrenilmesine de dayanır. Çağın şartlarda özel yeri – öğrencilerin adalet oluşumu, çocukluk ve gençlik ortamda aykırı hareketlere dayanabilme; Çocukların ve gençlerin sivil ve yurtsever, hukuk ve çok kültürlü eğitimin sosyal statülerini iyileştirme; vatansever-medeni hukuk ve çok kültürlü eğitim kanıtı dayalı örgütsel politikasını yürütmek; eğitim yapılarının gerçek etkileşim temelinde içerik, yöntem ve eğitim kurumlarına, sivil ve vatansever, yasal ve çok kültürlü eğitim teknolojilerinin düzeyini artırmak **gibilerin oluşumu alır.** [2].

Bağımsız Kazakistan şu anda polietnik, polidiasporal bir memleketdir, ve burada devleti oluşturan kazak uyruğun dışında, bugün barış içinde birçok millet ikâmet etmektedir ve çalışmaktadır, bunlarda vatanını sever, kazak halkının diline, adetlerine saygılı davranır, kendi etnik kültürünü ve dilini geliştirip, koruyabiliyor ve savunabiliyor.

Biz biliyoruz ki, milli terbiyenin esası ana dil. Bundan dolayı, tüm eğitim sistemi, prensiplerin gerçekleşmesine yönelir: ana dili aracılığıyla kendi halkının kültürünü kabullenmesinden – komşu halkın kültürüne karşı, daha sonra – dünya kültürünü anlayabilme imkanı. Tüm bunlar sivil terbiyenin özelliğidir ve Kazakistan genelinde eğitim sisteminin de özelliğidir.

Unutmamalıyız ki, soviyet ideolojisi olumlu olarak halklar arasındaki ilişkileri etkilemiştir. Fakat soviyet döneminde, hemen hemen tüm okullar rus dilinde eğitim görmüştür, dolayısıyla birkaç kuşak ana dili ve ana kültürü dışında büyüdü ve dolayısıyla nüfusun bütün tabakalarının marjinalleşmesine, milli adetlerinden uzaklaşma ve milli özelliklerinin kaybedilmesine neden oldu.

Bugün Kazakistan'da milli kültürün gelişimi ve ana dilinde farklı uyrukların eğitim görmesine ilgili şartlar oluşturulmuştur.

Bütün bu ulusal kültürün savunulması ve farklı halkların eğitim geleneklerinin sonucudur. Şu anda Kazakistan Cumhuriyeti milletlerinin birliği ve dostluğuna dayalı etnik ve kültürel hoşgörü oluşmuştur.

G.N. Volkov'un araştırmalarına dayanırsak, böyle diyebiliriz - sözlü folklor, gelenek, görenek, ritüeller, vs.lerde kalan eğitim bilgi ve eğitim deneyiminde, genç kuşak sivil ve vatansever eğitim ulusal bakışı yansıtılmaktadır, eğer vatanseverlik ve yurttaşlık oluşumu uzak geçmişe gittiğini öngörürsek. Bu yüzden, bu sorun halkın ve halk tarihinin pedagoji sentezi açısından değerlendirilmelidir [3].

Halk pedagojisinde, geçmişin belleği ve geleceğe bakış – birbirine bağlıdır. Biri diğeriyle kontrol edilir. Genç nesilin vatansever eğitiminde, vatanseverliğin kaynak köküne varılması gerekir, geçmişlerin olaylarını çağın ışığıyla aydınlatılması gerekir. Başka şekilde davranmak, tarihsel becerilere ilgili yaklaşımından kaçınmak ve özneciliğe düşkünlük anlamında tanımlanır.

Tarihsel unutkanlı ruhsal unutkanlığı yaratır. Ruhsal bellek, kendi tarihinin asıl ve geniş bilgisine, kendi babalarına, vatanına ve halkına saygılı davranışında dayalıdır. Bu – hayatın köküdür, bunlara rağmen halk kendini bir millet olarak en zor tarihsel deneyimde saklamıştır.

Böylece, vatan-sever oluşumunda tarihsel belleğin eğitimi hakkında önemli soru işareti oluşmaktadır, bu arada belleğin etiğini ve pedagoji eğitimi – vatanseverlik görevin temel anlayışıdır, ve geçmişin ibadeti değildir. Toplumun her nevi gelişim aşamasında geçmişe karşı bir ilgi duyulur, daha önce yanlışlıkla ya da bilinçli "af" bilim görüş alanı dışında, aynı zamanda sadece toplumun dikkati dışında bulunduğu bilimsel dolaşım sorunlarına girişim taleplerini oluşturur. Her yeni nesil seleflerinin faaliyetlerinin bir sonucu olarak kendi ortamı algıladığı bir şart haline gelmiş. Bu yüzden, genç nesil arasında yurtseverlik oluşumu için yurtseverliğin oluşumu için genç kıdemli öznel etkinlik faktörü pozitif bir algıdır, sebebi nesiller kendi arasında hemen hemen görünmez tarihsel yakın mesafede olan genel ortaklık ve farklılıklarla bağlı sayılır. Nesilden nesile Vatanına sevgi, beceri ve ruhsal kıymetlerin devri, birbiriyle karşılaştırılmaz bir tarihsel şartlarda gerçekleşmektedir ve bambaşka tarihsel ölçüde yaşamakta olan insanlar tarafından çözülür.

Her zaman ve Kazakistan'ın tüm milletlerinde, birçok gelenekleri vardır, ve bunların amacı gençleri toprağına, işe bağlamaktır, babalarımızın hatırasına düşkün olmak, vatanını savunmak, tüm bunlar yurtseverlik terbiyenin bir esası olarak tanımlanır. Sonuç olarak, bu gibi durumlarda vatanseverlik fenomen, bu faktörlerden ayrı olarak kabul edilemez. Bu bağlamda, nesnel bütün sorun olarak sivil-vatansever terbiye ve etnik pedagoji açısından değerlendirilmesi tavsiye edilir.

Halk en iyi özelliklerini bir arada etnik grubunun temsilcilerinin işlerine ve eylemlerine dayalı vatanseverlik ve hümanizm, tüm halk pedagojisinin leytmotividir. Onların kahramanca görüntüleri halk anılarda milli ruhun kalkınmasına destek veriyordu, tüm nesilleri yetiştiriyordu.

Bundan dolayı, ulusal sivil ve vatanseverlik eğitimin sorunlarına bakarsak, aralarında bazı nitelikleri ayırabiliriz, bunların içinde:

- kamu eğitiminin sürecinin kalıcılığı;
- ulusal kimlik ideali ile eğitim amacının yorumlanması;
- vatanseverlik terbiyenin ulusal temeli;
- vatan-sever ve vatansever terbiyesi esnasında, nesillerin sürekliliği.

NOT, ulusal kültüre dayalı ulusal kimlik yaratmaya genç nesil yetiştirmeye kazakistan sistemi yöneliktir, ve gençlerin terbiyesinde sivil ve vatanseverlik temelini oluşturan, ulusal ve uluslararası işlişkiler bu arada dahil edilir.

Etnik pedagoji deneyimi böyle doğrulamaktadır: genç nesilinde sivil vatanseverlik niteliklerin oluşmasında, temel olarak milli ortam ve onun bileşeni kabul edilir. Her kişi milletin gelişmesinde ruhsal-ahlaki ve sosyal-siyasi şartların kurucusudur, hem tarihi geçmişte, hem de çağın dönemde. Etnik pedagoji bunlardan kaynaklanmaktadır: bir kişinin i dünyasının milli özellikleri dahilinde, sivil ve vatanseverlik eğitim, pratik eylemlerin ve şahsi milli ortamın yansımasıdır.

SONUÇ OLARAK,

Sivil ve vatansever eğitimde etnik pedagoji içeriği çok önemli sorunları kapsamaktadır, bunların içinde: bir vatandaş ve vatansever bir kişi olma sürecinin insanlaştırılmasıdır, ulusal köken, milli dil ortamı, ulusal kimlik, ulusal anlayış, ulusal gurur terbiyesi, ulusal ve bilimsel pedagoji sürekliliği.